

ISSN 1999-4214 (print)

ISSN 2957-5095 (online)

ЕУРАЗИЯ ГУМАНИТАРЛЫҚ ИНСТИТУТЫНЫҢ

ХАБАРШЫСЫ

ВЕСТНИК

ЕВРАЗИЙСКОГО
ГУМАНИТАРНОГО
ИНСТИТУТА

BULLETIN

OF THE EURASIAN HUMANITIES
INSTITUTE

№ 2/2023

Жылына 4 рет шығады
2001 ж. шыға бастаған

Выходит 4 раза в год
Начал издаваться с 2001 г.

Published 4 times a year
Began to be published in 2001

Астана, 2023

Бас редакторы **Дауренбекова Л.Н.**
А.Қ. Құсайынов атындағы Еуразия гуманитарлық институтының доценті,
филология ғылымдарының кандидаты, Астана, Қазақстан
Жауапты редактор **Алимбаев А.Е.**
А.Қ. Құсайынов атындағы Еуразия гуманитарлық институтының доценті,
философия докторы (PhD) Астана, Қазақстан

Редакция алқасы

Аймұхамбет Ж.Ә.	филология ғылымдарының докторы, профессор, Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, Астана, Қазақстан
Ақтаева К.	филология ғылымдарының докторы, профессор, А. Мицкевич атындағы Польша университеті, Познань, Польша.
Әбсадық А.А.	филология ғылымдарының докторы, профессор, А. Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті, Қостанай, Қазақстан
Бредихин С.Н.	филология ғылымдарының докторы, профессор, Солтүстік Кавказ федералды университеті, Ставрополь, РФ
Гайнуллина Ф.А.	филология ғылымдарының кандидаты, доцент Ә. Бөкейхан атындағы университеті, Семей, Қазақстан
Ермекова Т.Н.	филология ғылымдарының докторы, профессор, Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті, Алматы, Қазақстан
Есиркепова К.Қ.	филология ғылымдарының кандидаты, қауымдастырылған профессор, А. Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті, Қостанай, Қазақстан
Жүсіпов Н.Қ.	филология ғылымдарының докторы, профессор, Торайғыров университеті, Павлодар, Қазақстан
Курбанова М.М.	филология ғылымдарының докторы, профессор, Алишер Навои атындағы Ташкент мемлекеттік өзбек тілі мен әдебиеті университеті, Ташкент, Өзбекстан
Қамзабек Д.	ҚР ҰҒА академигі, филология ғылымдарының докторы, профессор, Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, Астана, Қазақстан
Құрысжан Л.Ә.	филология ғылымдарының кандидаты, профессор, Ханкук шетелтану университеті, Сеул, Оңтүстік Корея
Онер М.	философия докторы (PhD), профессор, Эгей университеті, Измир, Туркия
Пименова М.В.	филология ғылымдарының докторы, профессор, Шет ел тілдері институты, Санкт-Петербург, РФ
Сайфулина Ф.С.	филология ғылымдарының докторы, профессор, Казан федералды университеті, Казан, Татарстан, РФ

Редакцияның мекенжайы: 010009, Астана қ., Жұмабаев даңғ., 4
Телефон/факс: (7172) 561 933; e-mail: eagi.vestnik@gmail.com, сайт: ojs.egi.kz

Еуразия гуманитарлық институтының Хабаршысы.

Меншіктенуші: «А.Қ. Құсайынов атындағы Еуразия гуманитарлық институты»

Қазақстан Республикасы Ақпарат және қоғамдық даму министрлігі Ақпарат комитетінде

қайта есепке қойылды. Тіркеу № KZ92VPY00046970 17.03.2022

Басуға 15.06.2023ж. қол қойылды. Пішімі 60*84 1\8. Қағаз офсеттік Көлемі. БТ.

Таралымы 200 дана. Бағасы келісім бойынша. Тапсырыс № 89

«Ақтаев У.Е.» баспасында басылып шықты

© А.Қ. Құсайынов атындағы Еуразия гуманитарлық институты

Главный редактор **Дауренбекова Л.Н.**
Кандидат филологических наук, доцент Евразийского гуманитарного института имени
А.К. Кусаинова, Астана, Казахстан

Ответственный редактор **Алимбаев А.Е.**
Доктор философии (PhD), доцент Евразийского гуманитарного института имени А.К. Кусаинова,
Астана, Казахстан

Редакционная коллегия

Аймухамбет Ж.А.	доктор филологических наук, профессор, ЕНУ имени Л.Н. Гумилева, Астана, Казахстан
Актаева К.	доктор филологических наук, профессор, университет имени Адама Мицкевича, Познань, Польша.
Абсадық А.А.	доктор филологических наук, профессор, Костанайский региональный университет имени А. Байтурсынова, Костанай, Казахстан
Бредихин С.Н.	доктор филологических наук, профессор, Северо-Кавказский федеральный университет, Ставрополь, РФ
Гайнуллина Ф.А.	кандидат филологических наук, доцент университет имени А. Бокейхана, Семей, Казахстан
Ермекова Т.Н.	доктор филологических наук, профессор, Казахский национальный женский педагогический университет, Алматы, Казахстан
Есиркепова К.К.	кандидат филологических наук, профессор, Костанайский региональный университет имени А. Байтурсынова, Костанай, Казахстан
Жусипов Н.К.	доктор филологических наук, профессор, Торайгыров университет, Павлодар, Казахстан
Курбанова М.М.	доктор филологических наук, профессор, Ташкентский государственный университет узбекского языка и литературы им. Алишера Навои, Ташкент, Узбекистан
Камзабек Д.	академик НАН РК, доктор филологических наук, профессор, ЕНУ имени Л.Н. Гумилева, Астана, Казахстан
Курысжан Л.А.	кандидат филологических наук, профессор, Университет иностранных языков Ханкук, Сеул, Южная Корея
Онер М.	доктор философии (PhD), профессор, Эгейский университет, Измир, Турция
Пименова М.В.	доктор филологических наук, профессор, Институт иностранных языков, Санкт-Петербург, РФ
Сайфулина Ф.С.	доктор филологических наук, профессор, Казанский федеральный университет, Казань, Татарстан, РФ

Адрес редакции: 010009, г. Астана., пр. Жумабаева, 4
Телефон/факс: (7172) 561 933; e-mail: eagi.vestnik@gmail.com, сайт: ojs.egi.kz

Вестник Евразийского гуманитарного института.

Собственник: «Евразийский гуманитарный институт имени А.К.Кусаинова».

Министерством информации и общественного развития Республики Казахстан Комитет информации постановлено на переучет № KZ92VPY00046970 17.03.2022

Подписано в печать 15.06.2023 ж. Формат 60*84 1\8. Бум. Типогр.

Тираж 200. Цена согласовано. Заказ № 89

Напечатано в издательстве «У.Е. Актаева»

©Евразийский гуманитарный институт имени А.К. Кусаинова

Chief Editor Daurenbekova L.N.
Candidate of Philological Science, Associate Professor of the A.K. Kussayinov Eurasian Humanities
Institute, Astana, Kazakhstan

Editor-in-Chief Alimbayev A.E.
Doctor of Philosophy (PhD), Associate Professor of the A.K. Kussayinov Eurasian Humanities
Institute, Astana, Kazakhstan

Editorial Board

Aimuhambet Zh.A.	Doctor of Philological Sciences, Professor, L.N. Gumilyov ENU, Astana, Kazakhstan
Aktayeva K.	Doctor of Philological Sciences, Professor, Poznan Adam Mitskevich University, Poznan, Poland
Absadyk A.A.	Doctor of Philological Sciences, Professor, Kostanay Regional University named after A.Baitursynov, Kostanay, Kazakhstan
Bredikhin S.N.	Doctor of Philological Sciences, Professor, North-Caucasus Federal University, Stavropol, RF
Гайнуллина Ф.А.	Candidate of Philological Sciences, Associate Professor Alikhan Bokeikhan University, Semey, Kazakhstan
Yermekova T.N.	Doctor of Philological Sciences, Professor, Kaz. National Women's Pedagogical University. Almaty, Kazakhstan
Yesirkepova K.K.	Candidate of Philological Sciences, Professor, Kostanay Regional University named after A.Baitursynov, Kostanay, Kazakhstan
Zhusipov N.K.	Doctor of Philological Sciences, Professor, Toraighyrov University, Pavlodar, Kazakhstan
Kurbanova M.M.	Doctor of Philological Sciences, Professor, Tashkent State University of the Uzbek Language and Literature named after Alisher Navoyi, Tashkent, Uzbekistan
Kamzabek D.	Academician of NAS RK, Doctor of Philological Sciences, Professor, L.N. Gumilyov ENU, Astana, Kazakhstan
Kuryszhn L.A.	Candidate of Philological Sciences, Professor, Hankuk University of Foreign Studies Seoul Korea
Oner M.	Doctor of Philological (PhD), Professor, Aegean University, Izmir, Turkey
Pimenova M.V.	Doctor of Philological Sciences, Professor, Foreign Languages Institute, St-Petersburg, RF
Seifullina F.S.	Doctor of Philological Sciences, Professor, Kazan Federal University, Kazan, Tatarstan, RF

Editorial address: 010009, Astana., 4, Prospect Zhumabayev
Tel/Fax: (7172) 561 933: e-mail: eagi.vestnik@gmail.com, сайт: ojs.egi.kz

Bulletin of the Eurasian Humanities Institute.

Owner: «A.K. Kussayinov Eurasian Humanities Institute».

The Ministry of Information and Public Development of the Republic of Kazakhstan Information Committee decided to re-register No. KZ92VPY00046970 17.03.2022

Signed for printing 15.03.2023 Format 60 * 84 1 \ 8. Paper. Printing house

Circulation 200. Price agreed. Order No. 89

Printed in the publishing house of «U.E. Aktaev»

© A.K. Kussayinov Eurasian Humanities Institute

МАЗМҰНЫ-СОДЕРЖАНИЕ-CONTENTS

ТІЛ БІЛІМІ – ЯЗЫКОЗНАНИЕ – LINGUISTICS

БАЙЛИЕВА Ұ.Б., ДАУТОВА Б.Д.	Абай шығармаларындағы ақыл, жүрек, қайрат концептілерінің орыс тіліне аударылу ерекшеліктері.....	7
BAITELIYEVA ZH., KUDERINOVA K.	The peculiarities of the kazakh national speech culture...	22
ЕРҒАЛИЕВ Қ.С., ЕРҒАЛИЕВА С.Ж.	Интернет-коммуникация жанрларының ерекшеліктері.....	36
ЖИРЕНОВ С.А. НУРЕКЕШОВА Г.Р. НҮРСҰЛТАНҚЫЗЫ Ж.	Поэтикалық мәтіндердегі эмоционалдық- экспрессивтік бірліктердің психолингвистикалық сипаты.....	50
ЖОЛШАЕВА М.С. ШАДИЕВА Н.Х.	Қазақ тіліндегі күрделі құрамды етістіктер мәселесі.....	67
ИМАНБЕРДИЕВА С.Қ. ЕГЕНБЕРДІ М.Е.	Паремиядағы төрт түлік атаулары – ұлттық код.....	81
ҚАРТЖАН Н.Е., ИСАКОВА С.С., КЕНЖЕМУРАТОВА С.К.	Ертегі дискурсын зерттеу мәселесі: анықтамасы, жіктелуі және өзара байланысы.....	94
КОШИКБАЕВА Г.Д., ЕЛИКБАЕВ Б.К., БЫБРАЙЫМ А.О.	Қазақ тіліндегі сұраулы сөйлеу актісінің модальдық мағыналары.....	109
ҚАЙДАРОВА Б.М.	Қазақ және ағылшын тілдеріндегі ұлттық-мәдени стереотиптердің лексика-семантикалық ерекшеліктері.....	121
ҚҰРМАНБАЙҰЛЫ Ш.	Әлихан Бөкейхан еңбектеріндегі кірме сөздер қолданысы.....	133
ӨНЕРМ., МҰХТАРОВА Ф.С.	Қазақ тіліндегі түйе түсінігіне қатысты этнографиялық ұғымдар.....	153
САМСЕНОВА Г.С.	Динамика функционирования новостных медиатекстов.....	165
SHANEEN A., SAPINA S., KAUDIROVA A.	Individualization of the term formation process.....	180

ТУРЛЫБЕКОВА И.А., ОСПАНОВА Ж.Т., НУРКЕНОВА С.С.	Сөйлеу мінез-құлқын сипаттайтын фразеологизмдердің ерекшеліктері мен метафора түрлері (Т. Сәукетаевтың романы мысалында).....	193
ЧОБАНОҒЛУ Ө., ӘШПРХАНОВА Қ., ЖҰМАТАЕВА З.	Мақал-мәтелдердегі ұлттық мінездің көрінісі.....	207

ӘДЕБИЕТТАНУ – ЛИТЕРАТУРОВЕДЕНИЕ – LITERATURE STUDIES

АЙТУҒАНОВА С.Ш. СҰЛТАН Е.Б.,	Көркем мәтінді семантикалық талдау: символдық бейнелеу.....	221
АРСЛАН М., ЖАЛЕЛОВ Д.С.	Шалкиіз толғауларындағы жауынгерлік рух.....	232
БАЙТАНАСОВА Қ.М.	Ауыл бейнесі және ұлттық таным.....	244
БОЛАТБЕКОВА Ж.Б., ЖҰМАҚАЕВА Б.Д.	Абай шығармаларының шет тілдеріне аударылуы мәселесі.....	259
GALYMZHANOV B.	The spirit of freedom jusip's famous works.....	270
ЕСПЕНБЕТОВ А.С. ЕРДЕМБЕКОВ Б.А. СМАГУЛОВА А.Т.	Абай қарасөздеріндегі адам мінездеріне тезаурустық талдау.....	283
КАЙИМОВ М.Ә., ХАЛИКОВА Н.С. ИБРАГИМОВА У.Б.	Бұқар жыраудың Абылай ханға арнаған жыр- толғауларының басты ерекшеліктері.....	296
САЙФУЛЛАЕВА Н.Б. КЕМЕҢГЕР Қ.Р. КЫНАДЖЫ Д.	Артур Конан Дойлдың «Жирен шаштылар қауымдастығы» әңгімесіндегі қазақ тілді аударманың поэтикасы.....	309
ТАМАБАЕВА Қ.Ө., РАЙЫМБЕКОВА Д.Л., ЖАНҚАЗЫ А.	Шерхан Мұртаза нақыл сөздерінің ұлттық сипаты және берілу ерекшеліктері.....	323

ТІЛ ЖӘНЕ ӘДЕБИЕТТІ ОҚЫТУ ӨДІСТЕМЕСІ – МЕТОДИКА ПРЕПОДАВАНИЯ ЯЗЫКА И ЛИТЕРАТУРЫ – METHODOLOGY OF TEACHING LANGUAGE AND LITERATURE

KAMIEVA G.K., BISMILDINAD.D., MOLDAKHMETOVA Z.N.	Folk wisdom – a tool for the development of speech competence.....	336
--	---	-----

IRSTI 16.21.07

DOI <https://doi.org/10.55808/1999-4214.2023-2.25>

G.K. KAMIEVA¹

*D.D. BISMILDINA²

Z.N. MOLDAKHMETOVA³

Astana IT University, Astana, Kazakhstan^{1,3}

Kazakh Agrotechnical Research University named after S. Seifullin, Astana,
Kazakhstan²

(e-mail: gulmir_kk@mail.ru¹, Bismildina@mail.ru², zulkiya@bk.ru³)

FOLK WISDOM – A TOOL FOR THE DEVELOPMENT OF SPEECH COMPETENCE

Annotation. The article discusses the importance of using proverbs as a genre of folk pedagogy, as a means of educating the moral qualities of students. The issues of etymology and genre of Proverbs of the Kazakh ethnic group and the importance of their use in teaching are also considered.

Attention should be paid to the moral and educational nature of Proverbs and sayings. They contain a whole range of proposals expressing the folk idea of a person, the formation of personality, morality, work, thoughts and aesthetic upbringing. Through proverbs and sayings, we understand the basic values of folk education.

Proverbs give us the opportunity to think a lot, make us feel something difficult for oneself in everyday life or not at all, create one's own thoughts, one's own image, affect the feeling of one's own being and place in it.

Emotionally rich artistic images have a strong impact on behavior, attitude to the environment. Their brightness, emotionality lead to the right attitude. It helps to understand what is good and what is bad, raises it to another stage of the ability to distinguish between good and bad, thereby contributing to the education of moral feelings and qualities.

In the proverbs and sayings of our people, its centuries-old wisdom is reflected. Due to these qualities, the proper use of Proverbs and sayings in the educational and educational process plays a huge role in the development of knowledge of the history and language of our country.

The language of Proverbs is simple and artistic, and the vocabulary is very rich. In terms of sentence construction, it is light and impressive. The Kazakh people paid attention not only to the external beauty of the words in proverbs, but also to the reasonable use of the meaning of the words used in its composition.

Keywords: proverbs and sayings, the art of the word, speech, education, the richness of language.

Introduction. Proverbs and sayings are a so-called Word, a knot of thoughts, summarized from the centuries-old experience of the people, from the knowledge of life and formulated in the form of rules. Proverbs and sayings have the effect of telling a speech in a short, concise, meaningful way, immediately explaining the purpose of the thought to another person. Proverbs and sayings not only enrich the student's speech, increase the artistry of his speech, develop his speaking skills, but also show learners the richness of the Kazakh language and increase their interest in artistic speech in the Kazakh language. This strengthens the student's respect for the language.

It is these proverbs that are the most common and long-lived among the people within the genre of folklore. Proverbs are not only the product of an era, they are closely intertwined with the history of the people.

Proverbs and sayings are a precious treasure that the people have passed down from father to son as a legacy for centuries.

As for Proverbs, Kazhim Zhumaliyev said: «Proverbs are not only the art of artistic expression of the people, but also philosophy, science, and means of Education». [1]. A Proverb is a saying that is summarized, formulated from the centuries-old experience of the people, from the knowledge of life, and tells one thought in a rational, sharp way. And the main feature of Proverbs: it is not only a monument to folk thought, but also a living linguistic unit in the composition of everyday speech. Proverbs are a treasure of spirituality and wisdom of the Kazakh people. It should be understood as teaching to future generations, teenagers, “feeding” them with this treasure, bringing them closer to the people spiritually, understanding the spiritual wealth of the people, directing them to respect the Kazakh people through mastery, calling for friendship.

Methodology and research methods. In the process of writing the article, traditional methods of scientific analysis and generalization, comparative, complex, individual analysis were taken as a basis.

Discussion and observation. The scientist M. Balakayev gives a general description of the language skills: «The main language materials – the wealth of the folk language words, phrases, winged words, proverbs and sayings-will be listened to with pleasure and pleasure only if they are based on the skill of the language» [2]. Proper proverbs and sayings are a means of interpreting thoughts in an impressive way.

Linguist V. V. Radlov assessed the eloquence of Proverbs and sayings of our people as follows: «I am more and more convinced of the great ability of Kazakh poets, how they speak beautifully. They can quickly explain everything they want to say, they are able to skillfully repel the words of their opponent, and their children grow up quickly, both mentally and spiritually. They can express their thoughts directly.».

The Kazakh Soviet encyclopedia defines Proverbs as follows: «Proverbs are

one of the oldest genres of Kazakh oral literature. The content reflects the life, profession, customs, consciousness of the people, summarizes the concepts and beliefs about Nature, Society, man. The shortest and most artistic form of didactic small genres, which means a lot in fewer words» [3, 529].

A proverb is a phrase that is succinctly spoken, tells many situations, wittily summarizes and skillfully conveys the phenomena of life.

«A proverb is a concept of the people's thoughts, formulated in the form of a rule, a law of life, summarizing the centuries-old experience of the people, the experience of life» [4,91].

And proverbs and sayings are defined in the Explanatory Dictionary of the Kazakh language as follows: «A proverb is a thing. A common folk proverb that is spoken of as a role model. A proverb is a series of short, figurative, rhyming sayings. For example: «A proverb is the father of a word, a promise is the mother of a man /an article/» [5, 102].

The proverbial thing. A figurative and concise proverb. For example: sometimes there are proverbs and sayings that seem interesting to Abai [4, 168].

Proverbs and sayings are compact and artistic in construction, deep in meaning, contain a wide content, and are a skillfully created expression of the word.

Proverbs are a kind of folklore genre. In this regard, Proverbs, firstly, retain the features of folklore, and secondly, they enter modern written literature without changing the form created in the vernacular.

From the examples above, we can see that proverbs are of several types, and the methods of creation are also diverse. But a characteristic feature of all these is the tendency to reveal the essence, mystery and nature of life phenomena and draw conclusions. The people are the publisher and distributor of Proverbs and sayings. Proverbs and sayings are born from the spiritually rich life of the people, thoughts and fantasies, minds. The people value Proverbs very much. As proof of this:

«The beauty of the word is the proverb»,

Examples of Proverbs and sayings «proverbs are the father of the word» can be given.

The complexity of the nature of proverbs, in its antiquity and breadth of application. Rational, appropriate sayings, skillfully expressed in connection with a particular situation and topic, passed from mouth to mouth and spread widely around the country. The proverbs about this were originally used among the people as «as they say», «as they say this» with the name of the speaker. And then the name of the publisher was forgotten, and rational and appropriate words were tested by the people, edited and turned into proverbs and sayings. The ways of origin of Proverbs are diverse. The originator of Proverbs is the people. Even if the publisher of Proverbs born in accordance with the wishes of the people was originally a private person, the author is forgotten. Therefore, the proverb is called a folk treasure.

The most basic way of origin of Proverbs is related to the social life and

economic conditions of the population. We can see from these proverbs that some proverbs appeared in folk tales and poems: «Believe in the camel, he said».

Russian scientists F. Buslaev and E. Lyatsky, taking into account the properties of some proverbs emanating from fairy tales, anecdotes, poems, gave the definitions of Proverbs as «short-volume basnya» /F. Buslaev/, «Proverbs-basnya» /E. Lyatsky/ [6]. This is not just a given definition. Because if we pay attention to the internal and external construction of Proverbs, we will see these above-mentioned opinions. The poetry of the former oral literature is mainly the works of zhyrau, poets, Sal – Sery. Among them, there are phrases that have the property of becoming proverbs and sayings. These phrases become proverbs and sayings, and the full content of poems and the poems is forgotten. For example:

«frost, know your power,
Ant, know your way» and so on.

The wise words of ibrai Altynsarin and Abay Kunanbayev were also widely distributed among the people and became proverbs and sayings. Abai's noble heritage is also used in the press as a proverb and in his works he made extensive use of Proverbs and sayings.

"The Kazakh people, like other peoples, are a people with a rich folklore that has survived to this day, although it has passed through different times. Including a country very rich in Proverbs and sayings. Despite the fact that the publishing of Kazakh Proverbs in paper and in books began late, we do not appreciate our treasure, which is in the hands of the people as a book these days [7, 201].

The saying is also born from folk wisdom, the meaning is based on sermons, commandments, the structure is artistic, rhythmic and compact. The difference between a proverb (in Kazakh: “мақал”) and a saying (in Kazakh: “мәтел”) is that the thought expressed in a proverb is not as in a saying, but is presented mainly indirectly in the form of an understatement, an allusion [8, 352].

Kazhim Zhumaliyev shows that in his work on the language of Abai's works, in the words and poems of the great poet, he used 53 Kazakh Proverbs [1].

In addition, poets and writers: Ilyas Zhansugurov, Mukhtar Aueзов, Sabit Mukanov and others have added their own author's sayings to our language. Since the people use Proverbs a lot in spoken language, wisdom does not pay attention to the authors of sayings.

Another reason for the origin of Proverbs is related to translation. As a result of the friendship and relations of peoples, proverbs and sayings are constantly changing, influencing each other. In subsequent years, by translating from one language to another, the newly appeared Proverbs began to be published as collections. Since some proverbs are common to common Turkic languages, the proverbs of many related peoples have survived and are used in their meanings to this day. For example:

«Vials with kefir,

Bucket-licked eclipses» (Who stole a lot – escape, | Who pick from the pothor – get cenght).

«Hit the iron when it heats up» (Do things on time)

«spoon mouth tear» and so on.

Some proverbs are used in one sense in Kyrgyz, Turkish, Uzbek, Tatar, Nogai, Kazakh. And since some proverbs and sayings have become part of the Kazakh language from Russian, we can see that they were transferred in ancient times.

For example, «As long as you have a hundred tenges,

Have a hundred comrades»

«Don't have 100 tenges,

but have 100 friends» (100 friends are better than 100 tenges).

«The coin keeps the tenge»

«A penny saves a tenge» [6].

Some proverbs and sayings are similar in meaning and lexically and grammatically in several languages. The history of the emergence of such Proverbs requires deep research work. However, it is possible to prove this by giving the following reasons:

First of all, the semantic similarities of Proverbs and sayings in the language arise from the fact that there are similarities in the economic, economic conditions of the peoples as a whole, views on good and evil, morality, model and commandment.

Secondly, due to the mutual interaction of peoples, their customs, traditions, culture, and lexical wealth also change, leaving a significant mark in the development of the language.

Thirdly, the transition of Proverbs and sayings from one language to another is also influenced by works of art. This is when proverbs of one language spread to other languages. Successfully translated proverbs and sayings will spread widely around the country and become popular. From this we can see that the influence, influence of other languages on the enrichment of the lexical and phraseological fund of one people.

The ways of development of Proverbs and sayings are the same. Proverbs and sayings are constantly born, edited, passed down from generation to generation, kept and sorted in the people's game for years.

The most important feature in the construction and creation of Proverbs and sayings is the perception of the character inherent in the poem. In most cases, poetry is born closely related to art. A proverb is often formed in the form of a poem, with rhythm, harmony. In Proverbs and sayings, words are skillfully used through such means of expression as a variety of analogies, epithets, metaphors, metonymy [7].

Proverbs are a poetic genre. The most important feature of Proverbs and sayings that approach poetry is the characteristic features of the poem, such as rhythm, rhyme, repetition of words. Proverbs and sayings are rapidly spreading across the country, increasing their sharpness, rhythm and rhyme perform a special function. The rhythm contributes to the rapid understanding and memorization of

Proverbs and sayings. Proverbs are often two-line /verse / one-stanza, and a rhythm is created due to the fact that each stanza, each line of Proverbs has an even number of syllables. If in the construction of a poem it is necessary that the number of syllables be uniform, then Proverbs do not always fit on this basis. The main difference between proverbs and sayings from poems is that they are very stingy with words, they contain superfluous words. And in Kazakh poems there are many words that have an overhead and indirect meaning. Proverbs and sayings are a style of speech that is concise, tells many situations, wittily summarizes and skillfully conveys the phenomena of life.

The improved model of language teaching methodology development is distinguished by the search for creative ways of teaching, focused on special attention to the functional aspect of the studied phenomena of language. It is especially important in the educational process to form an independent person who relies in his judgments and actions on a dialogue of mutual understanding and cooperation. Proverbs and sayings can be used in exercises for the development of speech, in which they are used as a stimulus. The same proverb or saying can be interpreted in different ways. Therefore, on the basis of this proverb or saying, students learn to express their own thoughts, feelings, experiences, demonstrate various ways of placing them in speech. Therefore, the use of proverbs and sayings develops the creative initiative of students through prepared and unprepared speech. Knowledge of proverbs and sayings enriches the vocabulary of students, helps them to assimilate the figurative structure of the language, develops memory, introduces them to folk.

Creativity is an individual psychological feature that distinguishes one person from another, which allows them to act not according to a model, but according to an individually conceived plan. The main features of creative thinking (originality and independence of thinking, flight of imagination and ideas) can develop only under conditions that contribute to the effectiveness of this process [8].

Results. Proverbs are the most ancient genre of folk art. They reflect the knowledge, experience of the people about the world around them and everyday life, give a brief and expressive summary of long, sometimes centuries-old observations. Proverbs express the mind, knowledge and understanding of the people, their experience and skill. Proverbs encourage all people to do good deeds, work, politeness. In addition, they teach clear thinking and short and precise speech in speech, thinking with aphorisms and artistic expression of thoughts. Therefore, proverbs were used both in the everyday speech of the Kazakh people and in public speeches of Chechens (in aitys, court proceedings, disputes, etc.). Proverbs have passed the selection for many centuries and reached a high aesthetic and philosophical level. The Kazakh people have always preferred the art of speech, and people who can speak eloquently and figuratively are called Chechens. Such poets as zhyrau, Mayky bi, Ayaz bi, Asan Kayy, Zhirenshe, Bukhar zhyrau, Makhambet Utemisov, known in our history, have always used proverbs and sayings to prove their ideas and positions. Proverbs and sayings have entered the invaluable treasury of Kazakh folklore.

Conclusion. The genre of Proverbs is developing, preserving the good and dignified qualities and characteristic features of the former Proverbs. There is no doubt that this will develop in the future. It is necessary to evaluate Kazakh proverbs and sayings as an artistic means of thinking and expression, the heritage of the immortal wisdom of our people, as well as pay attention to their educational side. The proverb develops our logical thinking, improves our language, and also develops our understanding and the ability to fantasize.

Literature

1. Жұмалиев Қ. Абайға дейінгі қазақ поэзиясы және Абай поэзиясының тілі. – Алматы: Көркем әдебиет баспасы, 1948. – 208 б.
2. Балақаев М. Тіл мәдениеті жән қазақ тілін оқыту. – Алматы: Мектеп, 1989. – 95 б.
3. Қазақ совет энциклопедиясы. Бас ред. М. Қ. Қаратаев. – Алматы, Қазақ ССР ғылым академиясы, Қазақ ССР ғылым академиясының бас редакциясы, 1980. – 751 б.
4. Оралбаева Н., Мадина Ғ., Әбілқаев А. Қазақ тілі. – Алматы: Қазақ университеті, 1993. – 250 б.
5. Қазақ тілінің түсіндірмелі сөздігі. – Алматы, Қазақ энциклопедиясы», 1983. – 300 б.
6. Русские пословицы и поговорки, собранные и объясненные Ф.Буслаевым. – Москва: типография А. Семена, 1856. – 176 с.
7. Камиева Г.К. Мақал-мәтелдердің шығу жолдары // Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің Хабаршысы, филология сериясы. – Алматы, 2007. – №1(100). – Б. 15-20.
8. Koshanova M, Akbidash K, Abdirkenova B, Perizat B. The use of media technologies in the formation of creativity in future psychological and pedagogical specialists // Thinking Skills and Creativity journal homepage: <https://doi.org/10.1016/j.tsc.2021.100891>
9. Асқар О. Қазақ және Әлем халықтарының таңдамалы мақал-мәтелдері. – Алматы: Балауса, 2005. – 241 б.
10. Нысаналин А. Қазақтың мақал-мәтелдері. – Алматы: ҚАЗАқпарат, 2004. – 22 б.
11. Тұрманжанов Ә. Қазақ мақал-мәтелдері. – Алматы: Ана тілі, 1993. – 176 б.

Г.К. КАМИЕВА, З.Н. МОЛДАХМЕТОВА

Astana IT University, Астана, Қазақстан

Д.Д. БИСМИЛЬДИНА

С. Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық зерттеу университеті, Астана,
Қазақстан

ХАЛЫҚ ДАНАЛЫҒЫ – СӨЙЛЕУ ҚҰЗЫРЕТТІЛІГІН ДАМУ ҚҰРАЛЫ

Аңдатпа. Мақалада мақал-мәтелдерді халықтық педагогика жанры ретінде, білім алушылардың адамгершілік қасиеттерін тәрбиелеу құралы ретінде қолданудың маңыздылығы туралы айтылады. Сонымен қатар қазақ этносының мақал-мәтелдерінің этимологиясы мен жанрлылығы мәселелері

және оқытуда қолданудың маңыздылығы да қарастырылған. Мақал-мәтелдердің моральдық-ағартушылық сипатына назар аудару керек. Олар адам туралы, жеке тұлғаны қалыптастыру туралы, адамгершілік, еңбек, ақыл-ой, эстетикалық тәрбие туралы халықтық идеяны білдіретін ұсыныстардың тұтас кешенін қамтиды. Мақал-мәтелдер арқылы халықтық тәрбиенің негізгі құндылықтарын түсінеміз. Нақыл сөздер бізге көп нәрсені ойлануға мүмкіндік береді, күнделікті өмірде өзі үшін қиын немесе мүлде жоқ нәрсені сезіндіреді, өз ойын, өз бейнесін жасайды, өзінің болмысы мен ондағы орнын сезінуге әсер етеді.

Эмоционалды бай көркем бейнелер мінез-құлыққа, қоршаған ортаға деген көзқарасқа қатты әсер етеді. Олардың жарқындығы, эмоционалдылығы дұрыс көзқарасқа жетелейді. Ол ненің жақсы, ненің жаман екенін түсінуге көмектеседі, жақсы мен жаманды айыра білудің тағы бір сатысына көтереді, сол арқылы адамгершілік сезімдер мен қасиеттерді тәрбиелеуге ықпал етеді.

Халқымыздың мақал-мәтелдерінен оның ғасырлар бойы қалыптасқан даналығы көрінеді. Осындай қасиеттеріне қарай мақал-мәтелдерді тәрбие және оқу үрдісінде орынды пайдалану, еліміздің тарихын, тілін жетік білуде үлкен рөл атқарады.

Мақал-мәтелдердің тілі – қарапайым әрі көркем, сөздік құрамы өте бай. Сөйлемнің құрылысы жағынан жеңіл әрі әсерлі болып келеді. Қазақ халқы мақал-мәтелдердегі сөздердің тек сыртқы сұлулығына емес, оның құрамындағы қолданылған сөздердің мағынасының орынды пайдаланылуына баса назар аударған. Мақал-мәтелдерді қолдану ана тіліміздің байлығын, дұрыс сөйлеу заңын жетік білуімізге, тілімізді дамытып, ой-өрісімізді кеңейтуге себепші болады.

Тірек сөздер: мақал-мәтелдер, сөз өнері, сөйлеу, тәрбие, тіл байлығы

Г.К. КАМИЕВА, З.Н. МОЛДАХМЕТОВА

Astana IT University, Астана, Қазақстан

Д.Д. БИСМИЛЬДИНА

Казахский агротехнический исследовательский университет имени С.

Сейфуллина, Астана, Қазақстан

НАРОДНАЯ МУДРОСТЬ – СРЕДСТВО РАЗВИТИЯ РЕЧЕВЫХ КОМПЕТЕНЦИЙ

Аннотация. В статье рассказывается о важности использования пословиц как жанра народной педагогики, как средства воспитания нравственных качеств обучающихся. Также рассмотрены вопросы этимологии и многогранности пословиц казахского этноса и важность их использования в обучении.

Следует обратить внимание на морально-просветительский характер пословиц. Они содержат целый комплекс предложений, выражающих

народное представление о человеке, о формировании личности, о нравственном, трудовом, умственном, эстетическом воспитании. Через пословицы мы понимаем основные ценности народного воспитания.

Притчи позволяют нам много думать, заставляют нас чувствовать в повседневной жизни то, что сложно или совсем не так, создают свои мысли, свой образ, влияют на то, как мы чувствуем, осознаем свое существование и свое место в нем.

Эмоционально богатые художественные образы сильно влияют на поведение, отношение к окружающей среде. Их яркость, эмоциональность приводят к правильному отношению. Они помогают понять, что хорошо, а что плохо, поднимают на еще одну ступень в умении различать хорошее и плохое, тем самым способствуя воспитанию нравственных чувств и качеств.

В пословицах нашего народа проявляется его многовековая мудрость. Использование пословиц и поговорок в воспитательном и учебном процессе играет большую роль в знании истории, языка нашей страны.

Язык пословиц – простой и художественный, словарный состав очень богат. По строению предложения, как правило, легче и эффективнее. Казахский народ акцентировал внимание не только на внешней красоте слов в пословицах, но и на разумном использовании значения употребляемых в их составе слов. Использование пословиц и поговорок способствует овладению богатством родного языка, правильными законами речи, развитию языка и расширению кругозора.

Ключевые слова: пословицы-поговорки, искусство слова, речь, воспитание, богатство языка.

References

1. Jūmaliev Q. Abaiğa deingı qazaq poeziasy jäne Abai poeziasynyñ tılı. – Almaty: Körkem ädebiät baspasy, 1948. – 208 b.
2. Balaqaeв M. Til mädenieti jän qazaq tılın oqytu. – Almaty: Mektep, 1989. – 95 b.
3. Qazaq sovet ensiklopediasy. Bas red. M. Q. Qarataev. – Almaty, Qazaq SSR ğylym akademiasy, Qazaq SSR ğylym akademiasynyñ bas redaksiasy, 1980. – 751 b.
4. Oralbaeva N., Madina Ğ., Äbilqaeв A. Qazaq tılı. – Almaty: Qazaq universiteti, 1993. – 250 b.
5. Qazaq tılınñ tüsındirmeli sözdıgı. – Almaty, Qazaq ensiklopediasy», 1983. – 300 b.
6. Ruskie poslovisy i pogovorki, sobrannye i öbäsennye F. Buslaevym. – Moskva: tipografia A. Semena, 1856. – 176 s.
7. Kamieva G.K. Maqal-mätelderdiñ şyğu joldary // Äl-Farabi atyndağy Qazaq ülttyq universitetiniñ Habarşysy, filologia seriasy. – Almaty, 2007. – №1(100). – B. 15-20.
8. Koshanova M, Akbidash K, Abdirkenova B, Perizat B. The use of media technologies in the formation of creativity in future psychological and pedagogical specialists // Thinking Skills and Creativity journal homepage: <https://doi.org/10.1016/j.tsc.2021.100891>
9. Asqar O. Qazaq jäne Älem halyqtarynyñ tañdamaly maqal-mätelderı. – Almaty: Balausa, 2005. – 241 b.

10. Nysanalin A. Qazaqtyñ maqal-mätelderı. – Almaty: QAZaqqarat, 2004. – 22 b. 11. Tırmanjanov Ö. Qazaq maqal-mätelderı. – Almaty: Ana tılı, 1993. – 176 b.

Авторлар туралы мәлімет:

Камиева Гүлмира Камиевна – педагогика ғылымдарының кандидаты, Astana IT University қауымдастырылған профессоры, Астана, Қазақстан.

Камиева Гүлмира Камиевна – кандидат педагогических наук, ассоциированный профессор Astana IT University, Астана, Казахстан.

Kamieva Gulmira Kamievna – candidate of Pedagogical Science, Associate Professor of Astana IT University, Astana, Kazakhstan.

Бисмильдина Динара Досымжановна – филология ғылымдарының кандидаты, С. Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық зерттеу университетінің аға оқытушысы, Астана, Қазақстан.

Бисмильдина Динара Досымжановна – кандидат филологических наук, старший преподаватель Казахского агротехнического исследовательского университета имени С.Сейфуллина, Астана, Казахстан.

Bismildina Dinara Dosymzhanovna – candidate of Philological Science, Senior Lecturer, Kazakh Agrotechnical Research University named after S.Seifullin, Astana, Kazakhstan.

Молдахметова Зүлкия Нұрышқызы – педагогика ғылымдарының кандидаты, Astana IT University қауымдастырылған профессоры, Астана, Қазақстан.

Молдахметова Зүлкия Нұрышевна – кандидат педагогических наук, ассоциированный профессор Astana IT University, Астана, Казахстан.

Moldakhmetova Zulkiya – the candidate of Pedagogical Science, Associate Professor of Astana IT University